

וארא (154)

בעצת רשעים ליצני הדור, שהיו אומרים, שמאבימלך נתעברה שרה, ואם כן, נמצא כי מה שנאמר לאברהם במחזה ה': "ודוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם", על ישמעאל נאמר, ולא על יצחק וצאצאיו, ומשום כך סירב לשלחם. לפי זה, מדוייק להפליא לשון הפסוק (תהלים קיד. א): "בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לוועז", מעם שהיה מוציא לעז על זרע ברוך ה', כאילו שורשיהם מאבימלך.

ספר "ושלל לא יחסר"

לכל מכה יש תרופה, חוץ מללשון הרע. וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדך ומעמך רק ביאר תשאנה (ח. ז)

בספר "חפץ חיים על התורה" הקשה: כאן הועילה תפילת משה רבינו להסיר את הצפרדעים מפרעה ועבדיו, ואילו בפרשת חקת (במדבר כא, ד), במעשה הנחשים השרפים, כשהתפלל משה רבינו בעד העם, לא הועילו תפילתו להסיר את הנחשים הממיתים, רק נתן לו הקב"ה עצה לשים שרף על נס, ונשוכים יסתכלו בו ויחיו. מה ההבדל בין שני המקרים? אמנם אומר החפץ חיים, באור הענין הוא: כי לכל מכה יש תרופה, חוץ מללשון הרע, והמקטרג הנברא מלשון הרע אי אפשר להסירו, כי עומד הוא ומקטרג. וכשם שהמספר לשון הרע מספר בפיו, כן המקטרג הנברא מהחטא הזה מדבר כמו פיו, ואין אפשרות כלל להשתיקו. וכיון שעונש הנחשים השרפים בא על עוון לשון הרע, שדברו העם באלוקים ובמשה, לכן לא הועילו תפילתו של משה רבינו להסירם לגמרי, אלא נתן לו הקב"ה עצה, איך לרפא את הנשוח מהנחש. מה שאין כן מכת צפרדע, שהיא כשאר מכות שבעולם שיש להן תרופה, על כן כשהתפלל משה רבינו, סרו הצפרדעים מפרעה ומעמו.

ספר "ומתוק האור"

בדברים הקטנים רואים השגחת השי"ת יותר מדבר גדול ויאמרו החרטום אל פרעה אצבע אלוקים הוא (ח. טו)

צריך ביאור, מדוע בתחילה הביא הקב"ה על המצרים מכות שגם חרטומיהם יכלו לעשות בעצמם, מה שיקשה על פרעה להודות ורק במכה השלישית הביא עליהם מכה שלא יכלו לעשות עד שהודו ואמרו "אצבע אלוקים הוא"? יש לומר: שטבעו של אדם הוא שאינו ממחר להודות על דבר פלא גדול מידי, ולמרות שהוא מתפעל ממנו מאוד, סוף כל סוף זה לא נראה לו אמיתי ודוקא בדברים קטנים, עוד דבר ועוד דבר, יבחיך יותר שיש כאן השגחה. ולמרות שהחרטומים יכולים לעשותו, בודאי ישנם חילוקים בין מעשי השי"ת למעשיהם. לכן אילו

מיד כשמקבל האדם על עצמו אלקותו ית"ש מוציאו הקב"ה מצרה לרווחה.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בקל שדי (ג. ו.)

להבין מעלת שם זה, הגה מצינו במדרש (שמו"ר ג. ו.): אמר לו הקב"ה למשה שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא וכו', כשאני דן את הבריות אני נקרא אלוקים וכו', וכשאני תולה על חטאיו של אדם (אני מעניש כפי חטאו, ואומר ליסורים די) אני נקרא קל שדי, אני הוא שיש די באלקותי לכל בריה. ויש לפרש ששני הפירושים עולים בקנה אחד. דהנה חז"ל אמרו (ברכות ה.): אם רואה אדם יסורין באים עליו יפשפש במעשיו, וכן אין איסורין בלא עון (שבת נה.), ועל האדם לדעת שהיסורין באים עליו בכדי לעוררו בתשובה, ומיד כאשר מקבל על עצמו באופן כללי לתקן מעשיו, שולח לו הקב"ה ישועתו, בטרם תיקן כל ענין ופגם בפרטיות. וזהו: "שיש די באלקותי לכל בריה", כלומר, אין הקב"ה תובע שיתקן האדם את כל פרטי מעשיו בעודו נמצא בעת צרה, אלא מיד כאשר הוא מקבל על עצמו אלקותו ית"ש, ושב בתשובה באופן כללי, הרי הקב"ה תולה על חטאיו ומרחם עליו ומוציאו לרווחה. "כשאני תולה על חטאיו של אדם אני נקרא קל שדי", וודאי אחר שירווח לו ויצא לרווחה עליו לתקן כל פרט ופרט, ורפא לו.

ספר "עלים לתרופה"

והבאתי אתכם אל הארץ (ו. ח)

חז"ל דורשים ארבע לשונות של גאולה: "והוצאתי" "והצלתי" "וגאלתי" "ולקחתני", בעוד שאת הלשון "והבאתי", אין הם דורשים. מה טעם הדבר? אומר החתם סופר: חז"ל באים ללמד את האדם כי התכלית העיקרית של הגאולה היא "ולקחתני אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים וידעתם כי אני ה'", היינו, קבלת התורה. על כן לא מנו בכלל לשונות הגאולה "והבאתי אתכם אל הארץ", לבל יטעו לחשוב כי תכלית הגאולה היא להיכנס לארץ ולאכול מפריה.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

פרעה אימץ את טענת ליצני הדור: מאבימלך נתעברה שרה.

פבר לב פרעה מאן לשלח העם (ז. יד)

לכאורה יש לשאול: מה עלה על לב פרעה לבלתי שלח את העם, עד שהקשה הקב"ה את לבו הערל נגד כל המכות הגדולות והנוראות, והלא אין ספק שהיה ידוע ומפורסם בקבלה דור אחר דור, שהיה דבר ה' אל אברהם במחזה, ושם הודיעו: "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם.... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ואיך לא חשש פרעה לסרב? אלא, נראה שפרעה הלך בדרך תועה,

מכת כינים היתה המכה הראשונה לא היו המצרים מודים בה, אפילו אם היו להם כל הראיות שהיו לאחר מכן במכה שלישית מפני שזהו טבע האדם שאינו מודה על האמת בדבר הבא לו בבת אחת. **ספר "לחתך עליון"**

בברד השתמש הקב"ה בשלושת הליגיונות

כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלֵחַ אֶת כָּל מַגְפְּתֵי אֶל לְכָף (ט. יד)
יש להבין מדוע נחשבת מכת ברד ל"מַגְפְּתֵי", פירש הגאון מוילנא: הקב"ה יש לו שלושה ליגיונות שבאמצעותם הוא נפרע מן הרשעים: מים, אש, ורוח. מאנשי דור המבול הוא נפרע באמצעות המים, הביא עליהם את מי המבול, מאנשי סדום נפרע באמצעות האש, "וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפירת ואש", מאנשי דור הפלגה הוא נפרע באמצעות הרוח, "להפיצם על פני כל הארץ". והנה כלפי המצרים השתמש הקב"ה בכל השלושת הליגיונות: במכת דם וצפרדע, במים, שתיהן החלו כשאהרן נטה את ידו על מימי מצרים. במכת ארבה, ברוח שנשאה את הארבה, במכת שחין, באש "פיח הכבשן". במכת ברד, אומר הגאון, שימשו שלושת הליגיונות יחד: הברד עצמו היה מים, אש היתה מתלקחת בתוך הברד, וכמו כן היתה רוח, "וה' נתן קולות", קולות ברוח. ומכיון שבמכה זו שמשו, כאמור, כל הליגיונות, לפיכך היא נקראת "כָּל מַגְפְּתֵי".
ספר "יחי ראובן"

ירא שמים אינו מי שלא חוטא, אלא מי שנזהר מהחטא

הִירָא אֶת דְּבַר ה' (ט. כ)

יש להקשות, איזו יראת השם יש כאן, היתה כבר המכה השביעית, והמצרים למדו לדעת שדברי משה רבינו מתקיימים במלואם, ומי ירצה באיבוד ממנו? יש לתרץ, דהירא, לא השתהה בהוראת משה, אלא הניס מיד, ומי שאינו ירא דחה את אסיפת עבדיו ומקנהו עד שבא הברד. לפי זה נדע, שירא שמים אינו מי שלא חוטא, אלא מי שנזהר שלא יבוא לידי חטא. כשם שהירא מאש הוא מי שאינו מחזיק חפצים העלולים להתלקח ליד האש, מחשש שמא תפרוץ שריפה, ולא מי שאינו מכניס ידו לתוך האש, שהרי בסך הכל אינו רוצה שידו תיכווה. והנה בעשרת הדברות נאמר: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי תשבות..." וצריך ביאור, מדוע כתבה התורה ששת ימים תעבוד? פשיטא! יש לומר: שהחיוב לשבות בשבת, מוטל על האדם כבר מתחילת השבוע, דהיינו שידאג לכך שלא יגיע לידי חילול שבת. למשל, יהודי ירא שמים שחלה, מה הוא עושה, הכין לעצמו כבר ביום שלישי את כל הדברים שיצטרך להם במהלך השבת, כמו צמר גפן תלושות ועוד. וזה הוא הפירוש, ב"ששת ימים תעבוד".

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

הלכה: כיבוד אב ואם: בדין קדימת האב לאם

כתב השו"ע (ס' ר"מ ס"ד): אביו אומר לו השקני מים, ואמו אומרת השקני מים, מניח אמו ועוסק בכבוד אביו. כתב הפסקים ותשובות (אות מא): ואם יכול לעשות לשניהם בבת אחת שפיר דמי, וכל דין קדימת האב הוא כשאינו יכול בבת אחת. אם אין להוריו כסות ומזונות והבן מחזיקם מממונו, שהחיוב לעשות כן הוא מדין צדקה, בזה האם קודמת לאב, וכמו שנפסק בשו"ע הלכות צדקה (ס' רנ"א ס"ח), שבדברים אלו אשה קודמת לאיש. וכן לגבי אם צריך לפדותם משביה או כשצריך לרפאותם.

ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: הדמיון, עוף נטול כנפים, בעזרת הרוח ימריא לשמים.

ספר "שמחלה"

חקירה: מלאכת מתיר

היפוכה של מלאכת קושר, או שתי מלאכות נפרדות, שדיניהם שונים. (מנוחת עמי יג-3 עמוד 92)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ספרים נוקמים

הגאון בעל "שאגת אריה", היה מבקר בחריפות את ספריהם של מחברים שונים ומבטלם בהבל פיו. יום אחד ניגש אל ארון הספרים להוציא ספר, אירעה תקלה ואחד המדפים נשמט ממקומו והספרים נפלו על ראשו, אמר הגאון בבת צחוק: כל ימי אני מתנפל על הספרים, עכשיו הספרים התנפלו עלי.

ספר "חזו וחלק" חלק ב' (דף קפד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, ששה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל ניסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr